

København, den 30. august 2019

Sagsnr. 2019 - 450/HLR
3. advokatkreds

K E N D E L S E

Sagens parter:

I denne sag har [klager] klaget over advokat [A], [bynavn 1].

Klagens tema:

[Klager] har klaget over, at advokat [A] har tilsidesat god advokatskik, herunder ved at indgive en mangelfuld ansøgning om fri proces til Civilstyrelsen, ved at stille krav om salær for at fortsætte sin repræsentation uden forudgående aftale, og ved at modregne salæret i henholdsvis et forligsbeløb og i tilbagebetalt retsafgift.

[Klager] har endvidere klaget over advokat [A]s salær på 33.550 kr. inkl. moms.

Datoen for klagen:

Klagen er modtaget i Advokatnævnet den 18. januar 2019.

Sagsfremstilling:

[Klager] kontaktede i maj 2016 advokat [A] med anmodning om bistand i forbindelse med sin skilsmisse. Ved ordrebekræftelse af 8. juni 2016 gav advokat [A] pris- og opdragsoplysning. Det fremgår bl.a.:

"1.Opgavebeskrivelse

Mit arbejde i sagen vil blandt andet omfatte rådgivning samt muligvis udarbejdelse af bodelingsaftale, samt andre opgaver naturligt forbundet med din bodeling.

2.Honorar og vilkår for Advokatfirmaets bistand

Mit honorar fastsættes på grundlag af en konkret vurdering, som blandt andet omfatter det medgåede tidsforbrug, opgavens kompleksitet og det med opgaven forbundne ansvar og tidspres.

Min timesats udgør pt. DKK 2.875,00 inkl. moms, og DKK 1.250,00 inkl. moms for selvstændigt sekretærarbejde.

Eventuelle omkostninger til afgifter, gebyrer eller lignende er ikke indeholdt i ovennævnte.

Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at anslå det endelige salær forbundet med sagens behandling, eftersom sagen kan udvikle sig i utallige forskellige retninger.”

Det fremgår af sagen, at advokat [A] herefter håndterede flere sager for [klager], herunder en sag vedrørende ægtefællebidrag, hvortil der var meddelt fri proces.

Derudover bistod han [klager] i en sag anlagt af hendes eksmand ved stævning af 18. august 2016 vedrørende tilbagebetaling af 256.000 kr., som denne havde overført til [klager] i forbindelse med hendes køb af en lejlighed beliggende i [bynavn 2]. Advokat [A] har oplyst, at der ikke var nogen tvist vedrørende de 256.000 kr., hvorfor der ikke blev søgt om fri proces til denne sag. Den anden sag var rejst af [klager] og vedrørte et modkrav i form af særejekompensation, istandsættelsesarbejder i hendes lejlighed samt delvist tilsidesættelse af parternes bodelingsaftale. Advokat [A] ansøgte om fri proces til denne sag. Disse to sager blev kumuleret under sagernes forberedelse.

Det fremgår endvidere, at der sideløbende verserede en sag vedrørende mangler ved [klager]s lejlighed i [bynavn 2]. Denne sag blev varetaget af advokat [A]s kollega, advokat [B].

Ved e-mails af 25. oktober 2016 og 22. november 2016 til advokat [A] redegjorde [klager] for sin situation, og hun spurgte ind til forskellige forhold omkring sagen, herunder om der var søgt og meddelt fri proces, og hun anmodede om bistand, bl.a. i forbindelse med vurderingen af sin lejlighed. Hun anførte endvidere:

”Jeg var ikke klar over at din regning var over 40.000 kr. allerede. Jeg er forvirret over dette beløb, det løber hurtigere op end jeg tror og forvirret over hvornår ”fri proces” virker. Har jeg fået det nu? Hvis ikke hvad gør jeg?”

Der pågik fra den 27. januar 2017 til 30. januar 2017 en e-mailkorrespondance mellem [klager] og advokat [A], bl.a. omkring indgåelse af et forlig med eksmanden, og indholdet af et forligsforslag. [Klager] og eksmanden blev imidlertid ikke enige om en aftale.

Det fremgår af sagen, at der herefter blev meddelt fri proces til den af [klager] rejste sag vedrørte et modkrav.

Ved e-mail af 30. juni 2017 til advokat [B] anførte [klager] bl.a.:

*”Hvordan får jeg overblik over hvad jeg skal betale dig hvis jeg selv skal betale?
Har det noget med [A] at gøre også? Det er nemlig lige så uklart for mig, hvilket er ret utrygt.”*

Advokat [B] besvarede samme dag [klager]s e-mail og anførte bl.a.:

”Sagen med [A] kører selvstændigt. Mig bekendt er der givet tilsagn om dækning, men det kan du få at vide fra [A].”

Sagen vedrørende mangler ved lejligheden blev afsluttet i september 2017 med indgåelse af et forlig, hvorefter modparten skulle betale 200.000 kr. til [klager].

Ved e-mail af 22. september 2017 til advokat [B] anførte [klager] bl.a.:

*”Jeg får de 200.000 udleveret med det samme ikke?
Hvad er dit svar ift din løn? Fri proces gælder kun retssager ikke?”*

Det fremgår af e-mail af 4. oktober 2017 fra advokat [C], som repræsenterede eksmanden, at der igen var forligsdrøftelser, men at der fortsat ikke kunne opnås enighed om en aftale.

Ved faktura af 23. oktober 2017 opkrævede advokat [D] et salær på 33.750 kr. hos [klager] for bistand til sagen vedrørende mangler ved lejligheden.

Ved brev af 18. januar 2018 til [klager] anførte advokat [A] bl.a.:

”Sagen omkring svampeskaden er nu afsluttet ved indgåelsen af forliget på de kr. 200.000,00 samt indbetaling af forligsbeløbet. Efter afregning henstår der her på kontoret kr. 99.583,00 på j.nr. 309922. Som tidligere oplyst er der på de

sager, jeg repræsenterer dig i dvs. under j.nr. 309254, anvendt et betragteligt antal timer, som ikke dækkes under den fri proces, der var i forbindelse med ægtefællesagen med problemstilling om ægtefællebidrag samt den verserende sag omkring særejekompensation.

Jeg har i alt anvendt 60 timer med dertil hørende uafregnet tidsforbrug på ca. kr. 140.000,00. Uanset denne sag er en kæmpe underskudsforretning for mig, vil jeg alene afregne kr. 20.000,00 med tillæg af moms for denne tid, der ikke er dækket af fri proces eller retshjælpsdækning, og resten af tiden på sagen må så afregnes under den fri proces. Du bedes dog være opmærksom på, at den fri proces ikke tilnærmelsesvis vil honorere det tidsforbrug jeg har på sagen. Dette er naturligvis årsagen til, at jeg ikke stiller mig selv til rådighed for en masse møder med dig i et omfang, jeg ikke finder nødvendigt for at føre sagen på et absolut tilfredsstillende vis.

Overskydende beløb på kr. 74.583,00 vil derfor blive overført til dig, og jeg skal i den forbindelse anmode oplyst, til hvilken bankkonto, du ønsker beløbet overført.”

Advokat [A] opkrævede ved faktura af 19. januar 2018 et salær på 20.000 kr. inkl. moms hos [klager].

[Klager] anførte ved e-mail af 22. januar 2018 til advokat [A]s sekretær bl.a.:

*”Det er ok med afregningen.
De resterende penge skal sættes ind på min byggekonto”.*

Den 15. juni 2018 indleverede advokat [A] påstandsdokument i sagerne mod eksmanden. Han nedlagde påstand om, at eksmanden skulle tilpligtes at betale 500.000 kr. samt 7.500 kr. til [klager], og at parternes bodelingsaftale delvist blev tilsidesat eller erklæret uforbindende. Han nedlagde endvidere påstand om frifindelse for rentebeløbet i forhold til den af eksmanden nedlagte påstand. Det fremgår bl.a. af sagsfremstillingen:

”[Klager] fik overført kr. 256.000 fra [X] i forbindelse med erhvervelsen af ejerlejligheden beliggende [adresse]. Imidlertid havde [klager] ikke opfattelsen af, at der var tale om et lån, men derimod forlods betaling på [klager]s krav mod [X] i anledning af parternes skilsmisse, herunder særejekompensation. Dette beløb modregnes i [klager]s krav på særejekompensation.

Det fremgår af Bilag Æ, at sagsøgte stillede beløbet til rådighed for sagsøger på anfordringsvilkår, dvs. underforstået rente- og afdragsfrit. Det er således i strid hermed, at der er nedlagt rentepåstand for beløbet, hvorfor der er påstået frifindelse for rentepåstanden.”

Advokat [A] har oplyst, at [klager] på et møde den 26. juni 2018 fremkom med et helt nyt synspunkt, nemlig at hun ikke skulle tilbagebetale de 256.000 kr., uanset om der var et modkrav, der kunne anvendes til modregning. Advokat [A] indleverede derfor et tilrettet påstandsdokument med påstand om frifindelse, herunder frifindelse for rentepåstanden, i forhold til den af eksmanden nedlagte påstand.

Herefter pågik der på ny forligsdrøftelser mellem parterne. [Klager]s eksmand fremsendte den 28. juni 2018 et forligstilbud, som advokat [A] anbefalede [klager] at acceptere, idet han bl.a. anførte, at konsekvensen ved forliget var mange gange bedre end konsekvenserne ved et nederlag. [Klager] ønskede imidlertid alene at indgå forliget på et nærmere bestemt vilkår, hvorfor tilbuddet bortfaldt.

Sagen blev hovedforhandlet den 29. juni 2018, og dommen blev afsagt den 9. juli 2018. Det fremgår bl.a. af rettens begrundelse og afgørelse vedrørende den af eksmanden anlagte sag, at der mellem parterne var enighed om, at [klager]s eksmand indbetalte 256.000 kr. på hendes køberkonto i forbindelse med hendes køb af en lejlighed. Retten tillod fremsættelse af [klager]s anbringende om, at hun ikke skulle tilbagebetale beløbet, fordi hun havde et større modkrav mod eksmanden, selvom det først var fremsat under hovedforhandlingen. Retten fandt, at [klager] ikke havde dokumenteret, at hun havde et modkrav mod sin eksmand, ligesom hun ikke havde dokumenteret, at beløbet var stillet til rådighed rentefrit. Retten bestemte herefter, at [klager] skulle tilbagebetale det fulde lånte beløb på 256.000 kr. med renter. Retten pålagde [klager] at betale sagsomkostninger på 34.460 kr. til sin eksmand. I den af [klager] anlagte sag frifandt retten eksmanden for [klager]s påstand om krav på særejekompensation, istandsættelse af lejlighed, samt tilsidesættelse af et punkt i parternes bodelingsaftale. Det fremgår, at [klager] havde fået fri proces til denne sags påstand 1 og 2, og at retten ikke fandt grundlag for at bestemme, at [klager] skulle betale sagsomkostninger til eksmanden vedrørende sagens påstand 3.

Advokat [A] orienterede ved e-mail af 9. juli 2018 [klager] om resultatet af dommen, og han anførte, at hans anbefaling var ikke at anke denne, idet det ikke kunne forventes, at der ville opnås fri proces hertil.

[Klager] besvarede samme dag advokat [A]s e-mail og anførte bl.a.:

”Bevilelse af proces – hvorfor var jeg ikke dækket i det sidste? Du sagde noget om du ikke havde søgt. Hvorfor ikke? Er du i gang med at søge nu? Du sagde at man kunne få det bagudrettet.”

Ved e-mail af 11. juli 2018 til advokat [A] spurgte [klager] ind til advokat [B]s salær i sagen vedrørende mangler ved ejendommen, som var blevet modregnet i forligsbeløbet på 200.000 kr.

Advokat [A] anførte i e-mail af 17. juli 2018 til [klager] bl.a.:

”Jeg vedhæfter den udstedte faktura. Din oplevelse af det udførte arbejde er noget anderledes end, hvad [B] rent faktisk udførte af arbejde på sagen.

Til illustration heraf vedhæftes tidsregistreringer på sagen, hvoraf fremgår at [B] har anvendt ca. 13 timer på sagen. Der ud over er anvendt ca. 7 sekretærtimer. Et salær på kr. 27.000 + moms er meget under hvad der sædvanligvis afregnes for et sådanne tidsforbrug, og jeg kan se, at der er underdækning på sagen på ca. kr. 10.000.”

Idet [klager] senere samme dag fortsat gjorde indsigelser overfor salæret i mangelsagen, herunder manglende prisoplysning, svarede advokat [A], at han ikke havde behandlet sagen og derfor ikke havde kendskab til de nærmere forhold omkring afregningen.

På baggrund af e-mails fra [klager] med bl.a. spørgsmål til fri proces, herunder utilfredshed med at ikke hele sagen var omfattet af denne, og spørgsmål til omkostninger ved en eventuel anke af dommen anførte advokat [A] ved e-mails af 17. juli 2018 bl.a.:

”Fri proces dækkede ikke hele sagen, fordi du ganske få dage før hovedforhandlingen oplyste mig om, at du mente at du som følge af papiraftalen var blevet ejer af halvdelen af ejendommen, og at de kr. 256.000 var en del af afregningen for det. Det argument havde jeg ikke hørt før, men havde held med at få det medtaget under sagen og bedømt af retten – trods [C]s protester. Derfor dækkede den fri proces ikke hele sagen, men kun den påstand vi havde formuleret, da sagen blev indledt. Derfor har jeg også fået færre omkostninger tilkendt indenfor den fri proces, og jeg bliver derfor nødt til at afregne en del af sagen overfor dig, eftersom den del ikke er honoreret af retten. Uanset et uhyrligt tidsforbrug vil jeg alene beregne dette til det beløb, jeg har fået tilbagebetalt i retsafgift fra retten, dvs. kr. 8.550. Også her får du en voldsom rabat i forhold til afregning efter tidsforbrug. Jeg vil ikke mene vi kan få fri proces til dette forhold nu.

[...]

Jeg fortalte dig, at der var risiko for, at der skulle betales retsafgift, og at dette krav med sikkerhed ikke var omfattet af den fri proces.

[...]

Jeg vil tilbyde at ansøge om fri proces til den del af sagen, der ikke var indeholdt i den fri proces uden yderligere beregning. Men jeg føler i den grad, at du udviser en stor grad af mangel af forståelse over det endog særdeles store antal timer jeg har lagt i sagen uden beregning – hvilket jeg også flere gange har oplyst dig om. Til trods herfor har du en opfattelse, at min tid stod til din fri rådighed, og har været uforstående for, at jeg har sagt fra herfor undervejs. Bare til info kan jeg se af tidsregistreringen på sagen, at du har fået leveret tid for omkring kr. 200.000 som du ikke skal betale for, men som vedrører arbejde udført for dig.”

Det fremgår af det fremlagte time-sagsregnskab, at der til sagen er medgået 111,55 timer.

Parternes påstande og anbringender:

Klager:

Adfærdsklagen

[Klager] har påstået, at advokat [A] har tilsidesat god advokatskik, herunder ved at indgive en mangelfuld ansøgning om fri proces til Civilstyrelsen, ved at modregne salær i henholdsvis tilbagebetalt retsafgift og forligsbeløb, og ved at stille krav om salær for at fortsætte sin repræsentation uden forudgående aftale.

[Klager] har til støtte herfor bl.a. gjort gældende, at hun gennem Civilstyrelsen er blevet opmærksom på, at advokat [A]s ansøgning om fri proces var mangelfuld, idet der ikke er søgt om fri proces til modpartens sagsanlæg, hvilket hun ikke blev informeret om under retssagen. På grund af den mangelfulde ansøgning skal [klager] betale sagsomkostninger til modparten og salær til advokat [A]. Hun kan i øvrigt ikke genkende advokat [A]s udlægning omkring den ændrede påstand inden hovedforhandlingen.

[Klager] har endvidere gjort gældende, at advokat [A] uden accept og på trods af protest tilbageholdt retsafgiften på 8.500 kr., som Retten i [bynavn 3] tilbagebetalte hende efter retssagen. Han har endvidere uretmæssigt brugt pengene til dækning af sit salær.

[Klager] har endelig gjort gældende, at advokat [A] undervejs i forløbet krævede et salær på 25.000 kr. for at fortsætte sin repræsentation i sagen. Kravet blev begrundet med, at han havde brugt flere timer end tiltænkt på sagen, men dette er ikke yderligere dokumenteret. Henset til, at der var opnået fri proces, var [klager] i den tro, at hun ikke selv skulle dække en del af salæret. Salæret blev endvidere på en uklar og kamufleret måde fratrukket i forligsbeløbet, idet der hverken var angivet et beløb eller anført, hvordan beløbet var fremkommet.

Salærklagen

[Klager] har påstået, at advokat [A]s salær skal bortfalde og har til støtte herfor bl.a. gjort gældende, at hun var i den tro, at der var fri proces til hele sagen, og at det aldrig har været aftalt, at hun selv skulle dække en del af salæret. Det er endvidere ugenomsigtigt, hvad der er dækket af den fri proces. Salæret er uklart og udokumenteret, og advokat [A] burde som den professionelle part vurdere sin arbejdstid og lave aftaler med sin klient.

Indklagede:

Adfærdsklagen

Advokat [A] har påstået frifindelse og har til støtte herfor bl.a. gjort gældende, at retssagen vedrørende de 256.000 kr. først blev genstand for en tvist tre dage før hovedforhandlingen. Før dette tidspunkt havde [klager] oplyst, at beløbet var modtaget i forventning om, at hun ville få mere ved parternes bodeling. Beløbet var således erkendt modtaget, og sagens problemstilling var alene, om der var krav, der kunne anvendes til modregning i dette beløb. Der havde således ikke været anledning til at søge fri proces vedrørende denne del af sagen. Advokat [A] oplyste [klager] om, at han ville forsøge at få det nye synspunkt behandlet under den forestående hovedforhandling, men at dette ikke var omfattet af den fri proces.

Advokat [A] har endvidere anført, at der den 17. april 2018 blev tilbagebetalt retsafgift på 8.550 kr. i forbindelse med meddelelse om fri proces. Da [klager] var meget tidskrævende vedrørende problemstillinger, der ikke var omfattet af den fri proces, lod han beløbet stå som depositum på sagen. Den 17. juli 2018 meddelte han [klager], at han alene ville beregne sig et salær svarende til 8.550 kr., på trods af, at der var voldsom underdækning på sagen.

Advokat [A] bestrider, at han skulle have presset [klager] til at betale sit salær, eller at han har stillet det som en betingelse for at repræsentere [klager].

Salærklagen

Advokat [A] har påstået godkendelse af salæret og har til støtte herfor bl.a. gjort gældende, at der er anvendt betydelig tid på problemstillinger, som ikke var omfattet af den fri proces. Bistanden bestod bl.a. af møder og telefonsamtaler med [klager], som ønskede moralsk opbakning m.m., omfattende forligsdrøftelser, herunder udarbejdelse af forligstekster, drøftelser og korrespondance om evt. politianmeldelse af eksmanden, drøftelse af samværsproblemstillinger, involvering i sagen vedrørende mangler ved fast ejendom på trods af, at denne blev ført af advokat [B], involvering i vurdering samt låneoptagelse i ejendom samt anmodning om aktindsigt i politianmeldelser og døgnrapporter. [Klager] har ikke haft noget grundlag for at tro, at alt salær ville være dækket af fri proces, særligt ikke det salær, der ikke vedrørte selve retssagen.

Advokat [A] har endvidere anført, at han har anvendt mindst 104 timer på sagen, og hans sekretær har anvendt mindst 10 timer, hvilket ved afregning efter medgået tid svarer til et salær på 251.700 kr. ekskl. moms. Der er i alt faktureret 94.647 ekskl. moms, hvoraf der alene er faktureret 26.840 ekskl. moms hos [klager].

Advokatnævnets behandling:

Sagen har været behandlet på et møde i Advokatnævnet med deltagelse af 5 medlemmer.

Nævnets afgørelse og begrundelse:

Adfærdsklagen

Det følger af retsplejelovens § 126, stk. 1, at en advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik.

Advokatnævnet finder, at det ikke er godtgjort, at advokat [A] har handlet i strid med god advokatskik i forbindelse med ansøgning om fri proces. Nævnet har på baggrund af de indleverede påstandsdokumenter samt den afsagte dom lagt vægt på, at der først nogle få dage inden hovedforhandlingen opstod en tvist omkring selve betalingen af de 256.000 kr.

Der var mellem parterne enighed om, at [klager]s eksmand indbetalte 256.000 kr. på hendes køberkonto i forbindelse med hendes køb af en lejlighed, og spørgsmålet havde derfor hidtil alene været, om [klager] havde et krav, der kunne anvendes til modregning i dette beløb. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at der blev søgt og opnået fri proces til to andre sager, herunder sagen vedrørende [klager]s modkrav.

Nævnet finder endvidere, at advokat [A] ikke har handlet i strid med god advokatskik, da han modregnede sit salærkrav i den tilbagebetalte retsafgift og i forligsbeløbet. Nævnet har herved lagt vægt på, at retsafgiften var tilbagebetalt af retten, da der var opnået fri proces, hvorfor der ikke længere var tale om et øremærket beløb. Endvidere var det indbetalte forligsbeløb ikke øremærket til et særligt formål.

Nævnet finder endelig, at advokat [A] ikke i øvrigt har tilsidesat god advokatskik i forbindelse med behandlingen af sagen.

Advokatnævnet finder på den baggrund, at advokat [A] ikke har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, og Advokatnævnet frifinder derfor advokat [A].

Salærklagen

Efter retsplejelovens § 126, stk. 2, må en advokat ikke kræve højere salær for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt.

Det opkrævede salær skal ses i forhold til bl.a. sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført, og det med sagen forbundne ansvar.

Hvis en advokat yder bistand, der efter advokatens opfattelse ikke dækkes af en fri procesbevilling, påhviler det advokaten at føre regnskab med sådant arbejde og på en klar og entydig måde at orientere klienten om, at det ikke dækkes af bevillingen.

Advokatnævnet har lagt til grund, at advokat [A] søgte og opnåede fri proces til den sag, der var anlagt af [klager], og at advokat [A] bistod [klager] i flere forhold, som ikke var omfattet af fri proces.

Som sagen er forelagt, finder Advokatnævnet, at advokat [A] ikke i tilstrækkelig grad har vejledt [klager] om, at fri procesbevillingen ikke dækkede advokatudgifterne i forbindelse med de andre sager, og at [klager] dermed kan have fået en berettiget forventning om, at hun ikke selv skulle betale salær til advokat [A]. Der er i den forbindelse lagt vægt på, at prisoplysningen i ordrebekræftelse af 8. juni 2016 var givet før ansøgning om fri proces, og at der ikke efterfølgende ses at være givet en egentlig vejledning om, hvad der var omfattet af den fri proces.

Herefter finder Advokatnævnet, at advokat [A] ikke er berettiget til at opkræve et salær hos [klager], og Advokatnævnet lader derfor salæret bortfalde i medfør af retsplejelovens § 146, stk. 1.

Advokatnævnet pålægger advokat [A] at betale det eventuelt for meget modtagne salær tilbage til [klager] inden 4 uger. Ud over salæret skal advokat [A] betale renter af beløbet. Renten er sædvanlig procesrente; det vil sige Nationalbankens udlånsrente med tillæg af 8 % (dog 7 %, hvis advokaten har modtaget salæret før 1. marts 2013). Udlånsrenten kan oplyses af pengeinstitutterne. Beløbet skal forrentes fra det tidspunkt, hvor advokat [A] modtog beløbet som betaling, til det tidspunkt, hvor advokat [A] betaler beløbet tilbage.

Herefter bestemmes:

Advokat [A] frifindes.

Advokat [A]s salær på 33.550 kr. inkl. moms bortfalder.

På nævnets vegne

Ole Høyer